

دانشگاه پیام نور تهران
دانشکده علوم اجتماعی و مدیریت
گروه علمی مدیریت اجرایی

عنوان پایان نامه:

بررسی روابط ساده و چندگانه استعدادهای صنعتی فلانگان با کارآفرینی در کارآموزان
صنعت نفت ایران

نگارش:

هدی مرادی

استاد راهنما:

جناب آقای دکتر علی ربیعی

استاد مشاور:

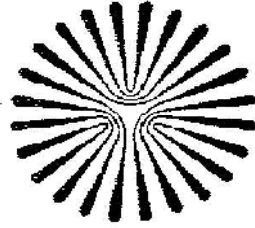
جناب آقای دکتر محمدتقی امینی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد

در رشته مدیریت MBA

دی ۱۳۸۸

صلاة الاضلاع

دانشگاه پیام نور تهران
دانشکده علوم اجتماعی و مدیریت
گروه علمی مدیریت اجرایی

عنوان پایان نامه:

بررسی روابط ساده و چندگانه استعدادهای صنعتی فلانگان با کارآفرینی در کارآموزان
صنعت نفت ایران

نگارش:

هدی مرادی

استاد راهنما:

جناب آقای دکتر علی ربیعی

استاد مشاور:

جناب آقای دکتر محمدتقی امینی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد

در رشته مدیریت MBA

دی ۱۳۸۸

دانشگاه پیام نور تهران
دانشکده علوم اجتماعی و مدیریت
گروه علمی مدیریت اجرایی

عنوان پایان نامه:

بررسی روابط ساده و چندگانه استعدادهای صنعتی فلانگان با کارآفرینی در کارآموزان
صنعت نفت ایران

نگارش:

هدی مرادی

استاد راهنما:

جناب آقای دکتر علی ربیعی

استاد مشاور:

جناب آقای دکتر محمدتقی امینی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد

در رشته مدیریت MBA

دی ۱۳۸۸

از استاد راهنمای فرهیخته و گرامیم جناب آقای
دکتر علی ربیعی که مسئولیت نظارت بر این تحقیق
را بر عهده گرفتند و استاد مشاور محترم جناب
آقای دکتر محمدتقی امینی صمیمانه سپاسگزارم.

همچنین بر خود لازم می دانم از جناب آقای
دکتر حسین شکرگن، که بدون راهنمایی های
دلسوزانه ایشان انجام این تحقیق امکان پذیر نبود،
تشکر نمایم.

چکیده پایان نامه

پژوهش حاضر به منظور بررسی روابط ساده و چندگانه استعدادهای صنعتی فلانگان با کارآفرینی در کارآموزان صنعت نفت ایران طراحی و اجرا گردید. نمونه تحقیق مشتمل بر ۸۴۲ نفر از کارآموزان یک دوره استخدامی در صنعت نفت می باشد. برای جمع‌آوری اطلاعات از آزمونهای هجده‌گانه صنعتی فلانگان و آزمون جهت‌گیری کارآفرینی استفاده گردید. فرضیه‌های این تحقیق مبتنی بر وجود روابط ساده و چندگانه بین استعدادهای صنعتی فلانگان و کارآفرینی بودند. نتایج ضرایب همبستگی ساده میان هریک از استعدادهای صنعتی فلانگان با کارآفرینی نشان دادند که بین سیزده استعداد نقشینه، دقت، درک اجزاء، بازیابی، ترکیب قطعات، ریاضی و استدلال، مقیاسها، حساب، واژگان، جدول ها، قضاوت و درک مطلب، ابتکار و حافظه با کارآفرینی رابطه مثبت معنی‌دار در دامنه‌ای بین ۰/۰۹۶ و ۰/۱۹۸ وجود دارد. نتایج تحلیل رگرسیون به روش همزمان و مرحله‌ای نشان دادند که میان ترکیب خطی متغیرهای هریک از چهار گروه استعدادهای صنعتی فلانگان با کارآفرینی رابطه معنی‌دار وجود دارد. علاوه بر آن، متغیرهای مهم در پیش‌بینی متغیر ملاک (کارآفرینی) برای هرکدام از چهار گروه به ترتیب اولویت عبارتند از: توانایی‌های نقشینه و دقت از توانایی‌های روانی - حرکتی، توانایی درک اجزاء از توانایی‌های فضایی - دیداری، توانایی مقیاسها از توانایی‌های خاص و توانایی‌های قضاوت و درک مطلب، حافظه و واژگان از توانایی‌های شناختی عمومی. در نهایت نیز نشان داده شد که میان ترکیب خطی کلیه استعدادهای صنعتی فلانگان با کارآفرینی رابطه معنی‌دار وجود دارد و ضرایب همبستگی چندگانه بدست آمده در دامنه‌ای بین ۰/۱۲۹ و ۰/۲۴۷ قرار دارند. همچنین بهترین متغیرهای پیش‌بین برای کارآفرینی به ترتیب اولویت مقیاسها، دقت و قضاوت و درک مطلب می باشند.

کلید واژه ها : کارآفرینی، استعدادهای صنعتی فلانگان.

فهرست مطالب

فصل اول

زمینه و موضوع پژوهش

۱-۱	مقدمه	۴
۲-۱	بیان مسئله	۴
۳-۱	اهمیت و ضرورت موضوع پژوهش	۶
۴-۱	اهداف پژوهش	۷
۵-۱	سؤال های پژوهش	۷
۶-۱	فرضیه های پژوهش	۸
۷-۱	روش شناسی تحقیق	۸
۸-۱	تعاریف متغیر ها	۹
۱-۸-۱	متغیر های پیش بین (استعدادهای صنعتی فلانگان)	۹
۲-۸-۱	متغیر ملاک (کارآفرینی)	۱۲

فصل دوّم

پیشینه پژوهش ، دیدگاه های نظری و یافته های پژوهشی

۱-۲	مقدمه	۱۶
۲-۲	متغیر ملاک (کارآفرینی)	۱۶
۱-۲-۲	تعریف کارآفرینی و کارآفرین	۱۶
۲-۲-۲	سیر تاریخی کارآفرینی	۱۷
۳-۲-۲	انواع کارآفرینی	۱۸
۴-۲-۲	کارآفرینی از نگاه اقتصاددانان	۲۳
۵-۲-۲	کارآفرینی از نگاه نظریه پردازان مدیریت	۲۴
۶-۲-۲	کارآفرینی از دیدگاه روانشناسان	۲۵
۷-۲-۲	رویکردهای روانشناسان به کارآفرین و کارآفرینی	۲۷
۱-۷-۲-۲	رویکرد صفات و ویژگیها	۲۷
۲-۷-۲-۲	رویکرد مردم نگاری	۳۱

۳۳	..... رویکرد رفتاری و نگرشی ۳-۷-۲-۲
۳۵	..... مدل پیشنهادی پژوهش ۸-۲-۲
۳۶	..... متغیرهای پیش بین (استعدادهای صنعتی فلانگان) ۳-۲
۴۰	..... پژوهش های انجام شده در زمینه کارآفرینی ۴-۲
۴۶	..... پژوهش های انجام شده در زمینه آزمونهای صنعتی فلانگان ۵-۲

فصل سوم

روش تحقیق

۵۳	..... مقدمه ۱-۳
۵۳	..... نوع پژوهش ۲-۳
۵۳	..... جامعه هدف ، نمونه و روش نمونه گیری ۳-۳
۵۳	..... ابزارهای پژوهش ۴-۳
۵۳	..... آزمونهای صنعتی فلانگان ۱-۴-۳
۵۴	..... آزمونهای روانی ، حرکتی ۱-۱-۴-۳
۵۷	..... آزمونهای فضایی ، دیداری ۲-۱-۴-۳
۶۲	..... آزمونهای توانایی های خاص ۳-۱-۴-۳
۶۸	..... آزمونهای توانایی های شناختی عمومی ۴-۱-۴-۳
۷۶	..... اعتبار آزمونهای صنعتی فلانگان ۵-۱-۴-۳
۷۶	..... اعتبار محتوای آزمونهای صنعتی فلانگان ۶-۱-۴-۳
۸۰	..... اعتبار ملاکی آزمونهای صنعتی فلانگان ۷-۱-۴-۳
۸۵	..... اعتبار ملاکی آزمونهای صنعتی فلانگان در ایران ۸-۱-۴-۳
۱۰۴	..... پایایی آزمونهای صنعتی فلانگان ۹-۱-۴-۳
۱۰۸	..... اعتبار آزمونهای صنعتی فلانگان در تحقیق حاضر ۱۰-۱-۴-۳
۱۰۹	..... پایایی آزمونهای صنعتی فلانگان در تحقیق حاضر ۱۱-۱-۴-۳
۱۱۰	..... آزمون جهت گیری کارآفرینی ۲-۴-۳
۱۱۱	..... پایایی آزمون جهت گیری کارآفرینی ۱-۲-۴-۳
۱۱۲	..... اعتبار آزمون جهت گیری کارآفرینی ۲-۲-۴-۳
۱۱۳	..... روش اجرا و شیوه جمع آوری داده ها ۵-۳
۱۱۴	..... روشهای آماری به کار رفته جهت تجزیه و تحلیل اطلاعات ۶-۳

فصل چهارم یافته های پژوهش

۱-۴	مقدمه	۱۱۶
۲-۴	یافته های توصیفی آزمونهای صنعتی فلانگان	۱۱۶
۳-۴	یافته های توصیفی آزمون کارآفرینی	۱۱۸
۴-۴	یافته های مربوط به آزمون فرضیه ها	۱۱۸
۱-۴-۴	فرضیه های مربوط به روابط ساده استعدادهای صنعتی فلانگان با کارآفرینی	۱۱۸
۲-۴-۴	یافته های حاصل از آزمون فرضیه های رگرسیونی	۱۲۰

فصل پنجم بحث و نتیجه گیری

۱-۵	مقدمه	۱۳۱
۲-۵	بحث و نتیجه گیری	۱۳۱
۳-۵	محدودیت های پژوهش	۱۳۴
۴-۵	پیشنهادات نظری	۱۳۵
۵-۵	پیشنهادات کاربردی	۱۳۶
۶-۵	خلاصه تحقیق	۱۳۷
۷-۵	مقایسه و تبیین	۱۳۹
۱۴۱	منابع فارسی	۱۴۱
۱۴۴	منابع انگلیسی	۱۴۴
۱۵۰	پیوست (معرفی صنعت نفت ایران)	۱۵۰

جداول

- جدول ۲-۱ عناصر کلیدی کارآفرینی ۴۱
- جدول ۲-۲ اصطلاحات کلیدی که در تجزیه و تحلیل محتوایی هفتاد و پنج تا از تعاریف معاصر درباره کارآفرینی شناخته شده اند ۴۳
- جدول ۳-۱ نمونه نام ابزارها و کارخانه های استفاده شده در آزمون جدول ۷۰
- جدول ۳-۲ ضریب اعتبار و ضریب توافق سه بخش آزمون برنامه ریزی ۷۳
- جدول ۳-۳ میانگین ضرایب اعتبار محتوای لاشه در بین متخصصین ۷۷
- جدول ۳-۴ حداقل مقدار قابل قبول ضریب محتوای لاشه ۷۸
- جدول ۳-۵ اعتبار محتوای جیمز ، دماره و ولف برای مجموعه آموتهای صنعتی فلانگان ۷۹
- جدول ۳-۶ تناظر بین ضرایب اعتبار لاشه و جیمز ، دماره و ولف ۸۰
- جدول ۳-۷ همبستگی نمره های آزمون های صنعتی فلانگان با میانگین های ۱۶۴ ..... ۸۱
- دانشجوی سال اول دانشکده علوم انسانی و علوم تجربی یک دانشگاه ۸۱
- جدول ۳-۸ همبستگی نمره های آزمون های صنعتی فلانگان با میانگین های ۶۹ ..... ۸۱
- دانشجوی سال اول دانشکده مدیریت بازرگانی یک دانشگاه ۸۲
- جدول ۳-۹ همبستگی نمره های آزمون های صنعتی فلانگان با میانگین های ۷۶ ..... ۸۲
- دانشجوی سال اول دانشکده علوم انسانی و مهندسی یک دانشگاه ۸۳
- جدول ۳-۱۰ همبستگی نمره های آزمون های صنعتی فلانگان با میانگین های ۳۶۲ ..... ۸۳
- دانشجوی سال اول دانشکده مهندسی در یک دانشگاه ۸۴
- جدول ۳-۱۱ نتایج ضریب همبستگی ساده بین مجموعه آزمون های فلانگان و معدل دانشجویان رشته های مهندسی در ترم بهار و پاییز ۸۶
- جدول ۳-۱۲ نتایج رگرسیون چندگانه مرحله ای مجموعه آزمون های صنعتی فلانگان برای پیش بینی معدل دانشجویان رشته های مهندسی در نیمسال پاییز ۸۷
- جدول ۳-۱۳ نتایج رگرسیون چندگانه مرحله ای مجموعه آزمون های صنعتی فلانگان برای پیش بینی معدل دانشجویان رشته های مهندسی در ترم بهار ۸۸
- جدول ۳-۱۴ ضرایب همبستگی ساده آزمون های صنعتی فلانگان و معدل دانشجویان رشته های علوم در نیمسال های بهار و پاییز ۹۰
- جدول ۳-۱۵ نتایج رگرسیون چندگانه مرحله ای مجموعه آزمون های صنعتی فلانگان برای پیش بینی معدل دانشجویان رشته های علوم نیمسال پاییز ۹۱
- جدول ۳-۱۶ نتایج رگرسیون چندگانه مرحله ای مجموعه آزمون های صنعتی فلانگان برای پیش بینی معدل دانشجویان رشته های علوم در نیمسال بهار ۹۲

- جدول ۳-۱۷ ضرایب همبستگی ساده بین آزمون های صنعتی فلانگان و معدل دانشجویان رشته های مدیریت در نیمسال های بهار و پاییز ۹۳
- جدول ۳-۱۸ نتایج رگرسیون چندگانه مرحله ای مجموعه آزمون های صنعتی فلانگان برای پیش بینی معدل دانشجویان رشته های مدیریت در نیمسال پاییز ۹۵
- جدول ۳-۱۹ نتایج رگرسیون چندگانه مرحله ای مجموعه آزمون های صنعتی فلانگان برای پیش بینی معدل دانشجویان رشته های مدیریت در نیمسال بهار ۹۶
- جدول ۳-۲۰ نتایج رگرسیون ضرایب همبستگی ساده بین آزمون های صنعتی فلانگان و معدل دانشجویان هنر در ترم های بهار و پاییز ۹۷
- جدول ۳-۲۱ نتایج رگرسیون چندگانه مرحله ای مجموعه آزمون های صنعتی فلانگان برای پیش بینی معدل دانشجویان هنر در نیمسال پاییز ۹۹
- جدول ۳-۲۲ نتایج رگرسیون چندگانه مرحله ای مجموعه آزمون های صنعتی فلانگان برای پیش بینی معدل دانشجویان هنر در نیمسال بهار ۹۹
- جدول ۳-۲۳ ضرایب اعتبار برای آزمون های روانی - حرکتی ۱۰۱
- جدول ۳-۲۴ ضرایب اعتبار برای آزمون های فضایی - دیداری ۱۰۱
- جدول ۳-۲۵ ضرایب اعتبار برای آزمون های توانایی های خاص ۱۰۲
- جدول ۳-۲۶ ضرایب اعتبار برای آزمون های شناختی عمومی ۱۰۳
- جدول ۳-۲۷ همبستگی بین مجموعه آزمون های صنعتی فلانگان و شکل همتای آنها ۱۰۴
- جدول ۳-۲۸ ضرایب همبستگی بین آزمونهای صنعتی فلانگان (FIT) و فرم های همتای آنها (FACT) در دانشجویان فنی دانشگاه های دولتی و آزاد ۱۰۵
- جدول ۳-۲۹ ضرایب همبستگی بین آزمونهای صنعتی فلانگان (FIT) و فرم های همتای آنها (FACT) در دانشجویان علوم انسانی دانشگاه های دولتی و آزاد ۱۰۶
- جدول ۳-۳۰ پایایی با روش تنصیف زمان در دو مطالعه ۱۰۷
- جدول ۳-۳۱ ضرایب همبستگی بین هر یک از آزمونهای صنعتی فلانگان با ۲۸ آزمون دیگر ۱۰۸
- جدول ۳-۳۲ ضرایب پایایی آزمون های صنعتی فلانگان با دو روش آلفای کراباخ و تنصیف زوج و فرد ۱۰۹
- جدول ۳-۳۳ ضرایب پایایی مقیاس EAO برای آزمودنی های دختر و پسر و کل آزمودنی ها به تفکیک ۱۱۲
- جدول ۳-۳۴ ضرایب اعتبار مقیاس EAO برای آزمودنی های دختر و پسر و کل آزمودنی ها به تفکیک بر اساس همبستگی آن با آزمون MET ۱۱۳
- جدول ۴-۱ میانگین ، انحراف معیار و تعداد آزمودنی ها برای ۱۸ آزمون صنعتی فلانگان در کل نمونه ۱۱۷
- جدول ۴-۲ میانگین و انحراف معیار نمره ها و تعداد آزمودنی ها برای آزمون کارآفرینی در کل نمونه ۱۱۸

جدول ۴-۳ ضرایب همبستگی ساده بین استعدادهای صنعتی فلانگان با کارآفرینی ،	
همراه با حجم نمونه و سطح معنی داری.....	۱۱۹
جدول ۴-۴ همبستگی چندگانه توانایی های روانی - حرکتی فلانگان و کارآفرینی با روش	
ورود همزمان و مرحله ای.....	۱۲۱
جدول ۴-۵ همبستگی چندگانه توانایی های فضایی - دیداری فلانگان و کارآفرینی با روش	
ورود همزمان و مرحله ای.....	۱۲۳
جدول ۴-۶ همبستگی چندگانه توانایی های خاص فلانگان و کارآفرینی با روش ورود	
همزمان و مرحله ای.....	۱۲۵
جدول ۴-۷ همبستگی چندگانه توانایی های شناختی عمومی فلانگان و کارآفرینی با روش	
ورود همزمان و مرحله ای.....	۱۲۷
جدول ۴-۸ همبستگی چندگانه استعدادهای صنعتی فلانگان و کارآفرینی با روش ورود	
همزمان و مرحله ای.....	۱۲۹

اشکال

شکل ۱-۲ مدل پیشنهادی پژوهش.....	۳۶
شکل ۱-۳ شکل آزمون هماهنگی.....	۵۶
شکل ۲-۳ الگوی تمرینی آزمون نقشینه.....	۵۶
شکل ۳-۳ الگوی آزمون اجزاء.....	۵۹
شکل ۴-۳ مثال (۱) از آزمون بازبینی.....	۶۰
شکل ۵-۳ مثال (۲) از آزمون بازبینی.....	۶۰
شکل ۶-۳ طرح فضایی از آزمون ترکیب قطعات.....	۶۱
شکل ۷-۳ یک نمونه از آزمون ترکیب قطعات.....	۶۱
شکل ۸-۳ نمونه ای از آزمون مکانیک.....	۶۵
شکل ۹-۳ شکل مربوط به آزمون مقیاسها.....	۶۶

مقدمه

بسیاری از صاحب نظران و محققان از دنیای امروز به عنوان عصر عدم تداوم یاد می کنند. عصر عدم تداوم به این معناست که دیگر تجارب و راه حل های گذشته برای مسائل جاری و آینده سازمانها کارگشا نیستند و باید به شیوه ای دیگر اندیشید و به دنبال راهکارهای جدید سازمانی یا ساختارهای نوین بود تا بتوان کالا و خدمات را با حداقل هزینه و با کیفیت برتر متناسب با نیازها و سلیقه های مشتریان مختلف تولید کرد. بنابراین برای دستیابی به اقتصادی موفق نیاز به شرکت های موفق در محیط های پویا و رقابتی داریم و این مستلزم داشتن نیروی انسانی پرتوان و خوداتکا و دارای روحیه خلاق و کارآفرین است. در نتیجه کارآفرینی، خلاقیت، نوآوری و کسب و کارهای مخاطره آمیز، سوخت موتور اقتصاد مدرن را فراهم می کنند. یعنی در سازمان اگر بستر کارآفرینی فراهم آید اشتغال زایی ایجاد می شود و عامل انتقال فن آوری خواهد گردید. تجربه دنیای امروز نشان داده است که نوآوری های مهم و پیشرفت های تکنولوژیکی قابل توجه، در سازمان ها و شرکتهای بزرگ دولتی اتفاق نخواهد افتاد. قابلیت تطبیق با بازار و نیاز روز، از یک ساختار بزرگ پیچیده ساخته نیست. در نتیجه برای پیشرفت سریع و ارائه محصولات جدید، تنها راه مؤثر، ایجاد و توسعه شرایطی است که فعالیت های اقتصادی کوچک بتوانند تأسیس شوند و رقابت کنند. (صالحی امیری، ۱۳۸۶)

مهمترین دستاورد کارآفرینی برای توسعه کشور ایجاد اشتغال، رفاه، ثروت و شناخت فرصتهای مناسب است و حتی عده ای معتقدند که کارآفرینی می تواند به عنوان یک مکانیزم، موجب افزایش بهره وری سازمان شود به طوری که امروزه کشورهای توسعه یافته از یک زاویه جدید شرکتهای خود را در یک محیط کاملاً متغیر و پویا نگه داشته اند و علت آن کشف و پرورش انسانهای خاصی است که نقش آفرینی می کنند و موجب ایجاد بستر موفقیت ها می شوند.

مسئله ای که در این فضا برای مدیران ارشد سازمانها بسیار اهمیت دارد شناخت این افراد حتی قبل از استخدام است. امروزه پیشرفتهای علم مدیریت و روانشناسی صنعتی سازمانی بستری فراهم آورده است که می توان با بررسی مشخصات فردی و برگزاری آزمونهایی موفقیت فرد متقاضی استخدام را در شغل آینده با دقت زیادی پیش بینی نمود.

در فضای صنعت و سازمانها نیز می توانیم مسایلی مانند شایستگی مدیران و کارکنان، انگیزش به کار، ترک کار، افزایش محصول و خدمات و نظایر آن را پیش بینی و برنامه های مؤثری را

برای ایجاد شرایط مطلوب طراحی کنیم. ولی، برای این پیش‌بین‌ها شرط اصلی آن است که نخست روابط متغیرها و مفاهیم مربوط را با دیگر مفاهیم و پدیده‌ها مشخص نماییم و سپس در جهت توصیف، تبیین، پیش‌بینی و کنترل آن متغیرها اقدام کنیم.

خوشبختانه تحولاتی که در تکنولوژی رُخ داده است بار سنگین شناخت روابط را برای محققان تا حدی آسان نموده است. زمانی دانشمندان عقیده داشتند که ارائه یک فرضیه خوب کاری بسیار مشکل و در عین حال امری بسیار مفید و ضروری است، زیرا از زحمت محقق و میزان انرژی او در بررسی فرضیه‌های سست و غیرمفید می‌کاهد. ادواردز^۱ (۱۹۷۲، به نقل از ابراهیمی، ۱۳۸۶) عقیده دارد که آزمون معنی‌دار بودن یک فرضیه، نسبتاً آسان است، اما یافتن یک فرضیه بامعنی برای آزمون، بسیار دشوار است. گرچه حکمتی که در این گفته نهفته است هنوز بااهمیت و ارزشمند است ولی خوشبختانه به کمک تکنولوژی پیشرفته به سهولت و در زمان کوتاهی می‌توانیم صحت و سقم بسیاری از فرضیه‌ها را روشن کنیم. البته بدیهی است که این ابزار به هیچ وجه جای بصیرت محقق را نمی‌گیرد ولی می‌تواند تا حدی در تقویت این بصیرت کمک کند.

همان‌گونه که قبلاً در این مقدمه پیرامون موضوع رابطه بیان شد در حال حاضر، ظاهراً شناخت ویژگی‌های مرتبط با کارآفرینی، تنها راه مؤثر برای کسب آگاهی درباره این خصوصیت است. زیرا، بی‌شبهه این ویژگی نیز مانند دیگر صفات روانشناختی انسان متأثر از عوامل ژنتیک و محیط هستند. متأسفانه شرایط مناسب برای بررسی عوامل ژنتیک مهیا نیست و از طرف دیگر، امکان انجام پروژه‌های پژوهشی برای آگاهی از جنبه‌های یادگیری این ویژگی‌ها نیز در همه احوال وجود ندارد. در نتیجه بررسی ارتباط این خصوصیت با دیگر صفات، عملی‌ترین راه برای شناخت، توصیف و تبیین، پیش‌بینی و کنترل آن می‌باشد.

در این پژوهش ما بر آن شدیم که به منظور گسترش آگاهی‌های خودمان پیرامون ویژگی‌های افراد در سازمانها، روابط بین متغیرهای مورد اندازه‌گیری در آزمون‌های هجده‌گانه صنعتی فلانگان را با یک متغیر مهم (کارآفرینی) که سهم به‌سزایی در پیشرفت امور، بهبود زندگی، توسعه اقتصادی و ایجاد تحول مثبت در فضای شغلی دارد به دست آوریم.

---

^۱) Edwards

فصل اول

زمینه و موضوع پژوهش

۱-۱ مقدمه

در این فصل، نخست به بیان مسئله و اهمیت و ضرورت موضوع پژوهش می‌پردازیم. سپس به اهداف، سؤالات و فرضیه‌های پژوهش پرداخته و به روش‌شناسی تحقیق اشاره می‌نماییم و در نهایت تعریف مختصری از متغیرها ارائه خواهیم نمود.

۲-۱ بیان مسئله

بی شک، روند توسعه اقتصادی در کشورهای توسعه یافته، بیانگر این واقعیت است که اقتصاد تحت تأثیر کارآفرینی است، به گونه‌ای که کارآفرینان در توسعه اقتصادی کشورهای توسعه یافته، نقش محوری داشته‌اند و کشورهای توسعه نیافته اهمیت آن را در توسعه اقتصادی نادیده گرفته‌اند. سرمایه در دسترس کشورها را کشف و از آن بهره‌برداری می‌کنند. تاریخچه توسعه اقتصادی در کشورهای توسعه یافته، مستندات برای حمایت از این واقعیت فراهم می‌آورد که اقتصاد تحت تأثیر کارآفرینی است. (ابراهیمی، ۱۳۸۶)

شومپتر^۱ (۱۹۳۴) به علت نقش کارآفرینی در ایجاد نوآوری، آن را محور کلیدی توسعه اقتصادی تلقی می‌کند.

امروزه صاحب‌نظران بر نقش کارآفرینی در توسعه اقتصادی و اجتماعی اتفاق نظر دارند. مهم‌ترین این نقش‌ها از این قرارند: (ابراهیمی، ۱۳۸۶)

۱. کارآفرینی موجب گردآوری پس‌اندازهای عمومی بی‌هدف و سرگردان می‌شود و تشکیل سرمایه را بهبود می‌بخشد.
۲. کارآفرینی منجر به ایجاد اشتغال در مقیاس وسیع می‌شود. بنابراین، کارآفرینی مشکلات بیکاری را که ریشه بسیاری از مشکلات اقتصادی - اجتماعی است، کاهش می‌دهد.
۳. کارآفرینی به توسعه متوازن منطقه‌ای منجر می‌شود.
۴. کارآفرینی باعث کاهش تمرکز اقتصادی در جامعه می‌شود.
۵. کارآفرینی منجر به توزیع مجدد ثروت، درآمد و حتی قدرت سیاسی به صورت عادلانه در جامعه می‌شود.

---

1) Schumpeter

۶. کارآفرینی کیفیت زندگی را بهبود می‌بخشد. کارآفرینان، پیوسته در حال ابداع و توسعه کالاهای و خدمات جدیدند. این‌گونه تلاش‌های بدیع، موجب تولید تکنولوژی و ماشین‌آلات بهتر و سیستم‌های تولیدی مؤثرتر می‌شود و از این طریق، محصولات و خدمات ارتقا می‌یابد و کیفیت زندگی را بهبود می‌بخشد و زندگی را راحت‌تر و ساده‌تر می‌کند.

۷. کارآفرینی موجب افزایش سود اجتماعی از طریق دولت می‌شود.

علاوه بر موارد یاد شده، می‌توان کارآفرینی را عامل تحریک و تشویق حس رقابت، عامل تحریک، ترکیب و مهیا کردن عوامل تولید، عامل ساماندهی منابع و استفاده از آنها، عامل یکپارچگی و ارتباط بازارها، عامل رفع خلل، شکاف‌ها و تنگناهای بازار و اجتماع، یکی از عوامل تولید، عامل کاهش بوروکراسی اداری (کاهش پشت‌میزنشینی و مشوق عمل‌گرایی و...)، عامل تحول و تجدید حیات ملی و محلی (کارآفرینی فراتر از شغل و حرفه است، یک شیوه زندگی است)، عامل شناخت، ایجاد و گسترش بازارهای جدید، عامل نوآوری و روان‌کننده تغییر و عامل تعادل در اقتصاد پویا دانست. پژوهش در مورد ویژگی‌ها و خصوصیات کارآفرینان، یعنی افرادی که متعهد می‌شوند فعالیت‌های اقتصادی را سازماندهی کنند، مخاطره‌های مربوط به آن را بپذیرند، علاقه‌مند به در دست گرفتن ابتکار عمل باشند، برای رسیدن به اهدافشان سختکوش و متکی به خود باشند و به سادگی تسلیم شکست نشوند، از دو جهت حائز اهمیت است. نخست، به آن ویژگی‌ها و خصوصیات شخصی افراد می‌پردازیم که نقش یک متغیر مستقل را در رشد توسعه اقتصادی بازی می‌کنند. ثانیاً، تحقیق در مورد افراد کارآفرین به عنوان کسانی که از یک دسته متغیر پیشاینده متأثر می‌شوند، از منظر یک متغیر وابسته یا ملاک حائز اهمیت است، یعنی این‌که رفتار کارآفرینی تحت تأثیر چه متغیرهایی قرار می‌گیرد یا با چه خصوصیات و ویژگی‌هایی همبسته است. (ابراهیمی، ۱۳۸۶)

لذا، با توجه به دغدغه‌های مدیریتی در سازمان‌ها، زمانی که سازمان‌ها با مشکل مواجه می‌شوند، نحوه بهره‌برداری از فرصت‌ها برای مدیران اهمیت پیدا می‌کند. و در نتیجه به ارائه راهکارهای بهتر برای حل مسائل و مشکلات نیاز دارند. بدین‌سان، آگاهی مدیریتی اجرایی و اقتصادی جامعه از ویژگی‌های افراد کارآفرین، می‌تواند به شناسایی کارآفرینان کمک کند. اگر چنین باشد، با شناسایی خصوصیات و ویژگی‌های مهم مربوط به کارآفرینان می‌توان با اجرای برنامه‌ها و دوره‌های آموزشی چنین صفاتی را آموزش داد.

علاوه بر آن موفقیت هر سازمان در گرو عملکرد و رفتار شغلی و اخلاقی کارکنان آن است. مدیران از محققان انتظار دارند رفتار آتی داوطلبان استخدام را پیش‌بینی و ابزارهای مناسب برای

تشخیص آن دسته از افرادی که در آینده، در مقایسه با دیگران، خدمات مفیدتری ارائه می‌کنند تهیه نمایند و در همان بدو ورود به خدمت مورد استفاده قرار دهند.

در این پژوهش مسئله اصلی این است که ببینیم کدام یک از استعداد های صنعتی فلانگان با کارآفرینی رابطه بیشتری دارند. در این راستا، علاوه بر بررسی همبستگی ساده میان استعداد های صنعتی فلانگان و کارآفرینی، با استفاده از روش رگرسیون چند متغیری، قدرت پیش بینی متغیر ملاک (کارآفرینی)، توسط این استعداد های صنعتی، مشخص و ضریب رگرسیون هر متغیر معین شده است. در کنار این بررسی ها اعتبار و پایایی مجدد آزمون ها نیز مورد کاوش قرار گرفته اند تا آنکه از این ابزارها، در موارد مورد نیاز، استفاده به عمل آید.

۱-۳ اهمیت و ضرورت موضوع پژوهش

پیشرفت جامعه مبتنی است بر تولید کالا، انجام خدمات، بسط تجارت، ایجاد روابط اجتماعی و نظایر آن که همه آنها را می‌توانیم انجام کاری خاص یا عدم انجام کاری خاص تلقی نماییم. وجود و اهمیت کار، نه تنها در فضای خصوصی زندگی یک فرد، بلکه در کوچکترین واحد اجتماع یعنی خانواده، تا تمامی جوامع کره خاکی، مشهود و محسوس است. در مورد اهمیت کارآفرینی همین بس که همه روزه شاهد انتشار نوشته ها و مقالات جدید در این زمینه هستیم. عده ای حیات و بقا سازمان ها را منوط به یافتن راه حل ها و روش های جدید برای مقابله با مشکلات روزافزون، می‌دانند و معتقدند، تنها مدیر کارآفرین است که می‌تواند با نوآوری، ابداع و خلق محصولات جدید و فرایندهای نو، این مشکلات را مرتفع نماید. مدیر کارآفرین عامل تحول، به وجود آورنده کسب و کار مفید و گسترش دهنده اشتغال برای بیکاران و در یک کلام، موتور حرکت توسعه اقتصادی است. زمانی که کارآفرینی، به عنوان شغل، توسط اکثریت اعضاء یک جامعه پذیرفته شود، آن جامعه بی شبهه سریعاً توسعه می‌یابد. کارآفرینی موجب بهره برداری از منابع و فعال شدن آنها برای بهره‌وری عظیم ملی می‌شود. علاوه بر آن، از آنجا که کارآفرینان همواره در حال ابداع و توسعه کالاها و خدمات جدید هستند، یقیناً کیفیت زندگی را بهبود می‌بخشند و محیط را برای زیستن مناسب تر می‌نمایند. (ابراهیمی، ۱۳۸۶)

علاوه بر فواید فوق، می‌توانیم بگوییم که دستاوردهای این مطالعه می‌تواند مبنایی برای حداقل چهار برنامه زیر به وجود آورد:

- ۱- شناخت آن دسته از ویژگی‌هایی که می‌توانند در برنامه‌های ایجاد فرهنگ کارآفرینی در سطوح مختلف و در سازمان‌های گوناگون به کار گرفته شوند.
  - ۲- طراحی آزمون‌ها و ابزارهایی که می‌توانند در برنامه‌های شناسایی استعداد کارآفرینی و شناخت افراد بالقوه کارآفرین مورد استفاده قرار گیرند.
  - ۳- طراحی دوره‌های آموزشی و بهسازی که اجرای آن‌ها برای توسعه فکری و تقویت روحیه کارآفرینان جوان و توانمندسازی آنان مورد نیاز می‌باشد.
  - ۴- افزایش ظرفیت کارآفرینی سازمانها از طریق استخدام افراد مناسب.
- نگارنده امیدوار است نتایج این پژوهش به روشن شدن موضوع، هم از لحاظ نظری و هم از دیدگاه عملی، بیفزاید و یافته‌های آن علاوه بر کاربرد در فضای سازمانی مانند انتخاب کارکنان و مدیران، طراحی دوره‌های آموزشی و اتخاذ رویکردهای بهبود سازمانی و نظایر آن، راهگشای دیگر تحقیقات در محیط‌های علمی برای گسترش اطلاعات، در زمینه این ویژگی مهم سازمانی باشد.

۴-۱ اهداف پژوهش

- ۱- تعیین رابطه میان استعدادهای صنعتی فلانگان با کارآفرینی به عنوان یک خصوصیت مهم و شایع در سازمانهای امروز.
- ۲- شناخت آن دسته از استعدادهای صنعتی فلانگان که می‌توانند کارآفرینی را به صورت مستقل پیش‌بینی نمایند و تعیین ضریب رگرسیون هر یک از این متغیرها در پیش‌بینی متغیر ملاک (کارآفرینی).

۵-۱ سؤال‌های پژوهش

- ۱- آیا هر یک از استعدادهای صنعتی فلانگان با کارآفرینی رابطه دارند و می‌توانند آن را پیش‌بینی کنند؟
- ۲- آیا ترکیب خطی استعدادهای صنعتی فلانگان با کارآفرینی همبستگی چندگانه دارد؟

۱-۶ فرضیه های پژوهش

- ۱- بین استعداد هماهنگی و کارآفرینی رابطه مثبت وجود دارد.
- ۲- بین استعداد نقشینه و کارآفرینی رابطه مثبت وجود دارد.
- ۳- بین استعداد دقت و کارآفرینی رابطه مثبت وجود دارد.
- ۴- بین استعداد درک اجزاء و کارآفرینی رابطه مثبت وجود دارد.
- ۵- بین استعداد بازیابی و کارآفرینی رابطه مثبت وجود دارد.
- ۶- بین استعداد ترکیب قطعات و کارآفرینی رابطه مثبت وجود دارد.
- ۷- بین استعداد ریاضی و استدلال و کارآفرینی رابطه مثبت وجود دارد.
- ۸- بین استعداد الکترونیک و کارآفرینی رابطه مثبت وجود دارد.
- ۹- بین استعداد مکانیک و کارآفرینی رابطه مثبت وجود دارد.
- ۱۰- بین استعداد مقیاس‌ها و کارآفرینی رابطه مثبت وجود دارد.
- ۱۱- بین استعداد حساب و کارآفرینی رابطه مثبت وجود دارد.
- ۱۲- بین توانایی بیان و کارآفرینی رابطه مثبت وجود دارد.
- ۱۳- بین توانایی واژگان و کارآفرینی رابطه مثبت وجود دارد.
- ۱۴- بین توانایی جدول‌ها و کارآفرینی رابطه مثبت وجود دارد.
- ۱۵- بین توانایی قضاوت و درک مطلب و کارآفرینی رابطه مثبت وجود دارد.
- ۱۶- بین توانایی برنامه‌ریزی و کارآفرینی رابطه مثبت وجود دارد.
- ۱۷- بین توانایی ابتکار و کارآفرینی رابطه مثبت وجود دارد.
- ۱۸- بین توانایی حافظه و کارآفرینی رابطه مثبت وجود دارد.
- ۱۹- بین ترکیب خطی استعدادهای فلانگان و کارآفرینی همبستگی چندگانه وجود دارد.

۱-۷ روش شناسی تحقیق

این پژوهش از لحاظ نحوه اجراء، پیمایشی، از لحاظ تشخیص رابطه میان متغیرها، همبستگی و از لحاظ استفاده از نتایج، کاربردی، می‌باشد. جامعه هدف این پژوهش را کلیه متقاضیان استخدام در شرکت‌های چهارگانه صنعت نفت یعنی پتروشیمی، نفت، گاز و پخش و پالایش در یک دوره